

ZANIMIV POGOVOR GROSUPELJČANOV Z OBRAMBNIM MINISTROM

Janša pravi, da je še zmeraj mirovnik, vendar je proti enostranski razorožitvi

Na večer prvega pomladnega dne je obisk ministra za vojko, sicer pa domačina Janeza Janše, ki ga je povabila grosupeljska podružnica demokratične stranke, napolnil grosupeljski družbeni dom. Potem ko je Janša osvetlil nekaj zadnjih političnih dogodkov in njihove posledice, so obiskovalci zastavili precej vprašanj, ki žulijo večino: čeprav ne prvo, je bilo gotovo dovolj dramatično tisto o možnosti tankov na grosupeljskih ulicah.

Ne en tank, morda bi se jih na ulicah pojavilo tudi deset, se je glasil odgovor (ki ga seveda ne povzemamo dobesedno, pač pa le smiselno), vendar to še ne pomeni prevzema oblasti. Demonstracija sile s tanki na trgu in zasedba nekaj institucij še ni dovolj, da bi nekdo tudi organiziral gospodarstvo in sploh normalen potek življenja. Prevzem oblasti je lahko le političen, zato ne preseneča, da je JLA ustanovila svojo stranko, ki pa ima v Sloveniji med civilisti le, nekaj deset članov. Demonstracija sile sicer lahko res pravi trenutek povzroči paniko, pravo škodo pa bo povzročila šele zapora meje, saj bi se s tem prekinili vitalni gospodarski tokovi s tujino. Poudaril pa je, da tudi to možnost resno proučujejo in da imajo izdelan načrt.

SLOVENSKI NABORNIKI

Več vprašanj je izražalo skrb tistih staršev, ki imajo sinove na služenju vojaškega roka ali čakajo na vpoklic. Bodo tistim, ki so trenutno v vojski, podaljšali služenje, dokler ne bo novih nabornikov iz Slovenije?

Nobene zakonske podlage ni, po kateri bi lahko zadržali neko generacijo nabornikov dalj časa v vojski, je zagotovil Janez Janša, razen če bi v določeni situaciji za kak mesec služenje podaljšali vsem brez izjeme. Tudi moratorij na pošiljanje slovenskih nabornikov v JLA ni osrednji problem v naših odnosih z Jugoslavijo,

lahko pa se uporablja kot sredstvo pritiska. Če ne bo drugače, bo letos služilo doma štiri petine srednješolcev. Tisti, ki ne bodo šli v vojsko letos (moratorij), bodo šli pač v prihodnjih letih. Kdor se želi vpisati na univerzo, naj se kar vpiše, slovenski zakon o služenju vojaškega roka bo tako spet vpejal nekdanjo prakso, da so študentje služili vojsko šele po diplomu. Tudi trenutno večina slovenskih fantov služi vojsko v Sloveniji ali pa vsaj v bližini.

Vprašanje: In kaj bodo stori-li ti naši fantje, če pride do vojaškega udara? Bodo tako oni kot moški, ki so nekoč služili vojsko in v njej slovesno prise-gli, da bodo branili domovino tudi za ceno svojega življenja, morali to obljubo izpolniti na lastnih tleh ali pa veljati za dezerte-je?

Na to je Janša poudaril, da »zakletva« sicer res še velja, vendar je besedilo zastarelo; taka neživljenjska besedila da je najti le še v vojskah nekdanjega vzhodnega bloka. Bistveno je spremenjeno tudi v predlogu zakona o slovenski teritorialni obrambi. O tem, kaj bi se zgodilo z mladimi slovenskimi vojniki ob morebitnem vojaškem posegu v Slovenijo, je Janša poslušalce potola-žil, da enot, v katerih služijo rekruti, nikjer ne uporabljajo pri resničnih vojaških posegih, tam nastopijo le poklicne čete. Priznal pa je, da ravno število slovenskih vojakov v JLA, čeprav ni veliko, otežuje postopek razdružitve. Spregovoril je o načrtu, bolje predlogu, da bi v roku treh let prerazporedili postopoma vse vojake po nacionalnem ključu. Za primerjavo je omenil obe Nemčiji, ki sta si za postopno spremembo vojske po združitvi zastavili celo petletni rok.

LASTNA SLOVENSKA VOJSKA?

Smo Slovenci sploh za vojsko, je načelno zanimalo neko-

ga od zbranih. Janez Janša je v odgovor postregel s podatkom, da se je za nekaj deset mest, ki so jih razpisali za poskusno usposabljanje v slovenski vojski, prijavilo nič manj kot 1800 kandidatov. Skupno bi potrebovali okoli 1800 aktivnih starešin. Imamo sicer velik kadrovski potencial v rezervnih starešinah, vendar bi potrebovali tudi visoko izobražen strokovni kader. Zato bi bilo smotno v dogovoru s Katedro za obramboslovje na FSPN ustanoviti visoko vojaško šolo. Specialno šolanje pa bo potekalo v tujini.

Ali lahko majhna slovenska vojska ubrani Slovenijo? Nedvomno, je bil prepričan Janša, saj lahko napravimo ustrezno primerjavo tudi s kako podobno majhno državo v svetu. Vsekakor pa je lastna vojska zlasti preventivnega pomena preprečuje zbujanje tujih apetitov. Na očitke zadnjih mesecev, da slovenske delegacije v tujini ne poudarjajo dovolj slovenske usmerjenosti k demilitarizaciji, je dejal, da so ti pogovori celo močno v ospredju, vendar nikjer niso bili navdušeni nad popolnoma razoroženo sosedo, ki bi bila vir nestabilnosti. »Če hočete, da je država zanimiva za tuji kapital, za razvoj, mora v prvi vrsti ponuditi temu kapitalu stabilnost!« je bil Janša nedvoumen.

Uvajanje slovenske vojske je očitno naletelo v javnosti na precej negativnih odmevov, vendar je minister za vojsko prepričan, da brez nje vsaj v prvem, predhodnem obdobju ne bo šlo. V zadnjih petih letih je Slovenija polnila četrtino vojaškega proračuna federacije, v letu 1988 je vanj prispevala celo 30 odstotkov, vsekakor pa vedno prek milijarde dolarjev! Načrt uvedbe slovenske vojske bo kljub obsežnosti terjal manj denarja, kot smo ga prej dajali za zvezno vojsko. Sredstva bodo namenjena za 3 temeljne naloge: za začasno financiranje umika JLA (pred moratorijem je to pomenilo 3 milijarde dinarjev, zdaj bomo od tega lahko odšteli še stroške za naše rekrute v JLA, ta-

ko da lahko govorimo o tem segmentu o obsegu 2,4 milijarde dinarjev), s čimer bi se sedanja jugoslovanska vojska lahko v treh letih zaokrožila v okviru posameznih republik, prešolala del kadrov, doplačala starešinam delovno dobo do upokojitve ali kako drugače uspešno rešila njihove probleme in se skratka reorganizirala; drugi del sredstev bi bil namenjen obrambnemu in zaščitnemu sistemu, ki je že od prej v republiški pristojnosti, tako teritorialna obramba kot civilna zaščita ipd.; a za lastno vojaško usposabljanje pa bi potrebovali 2 milijardi in 600 milijonov dinarjev, da bi izvedli poskusno usposabljanje (predvsem študentska generacija to jesen). Po usmeritvi, da se mora republiški proračun znižati pod 70 milijard, pa je zdaj tudi številka za vojaško usposabljanje znižana le na 2,4 milijarde dinarjev, kar je, je poudaril Janša, najnižji odstotek, ki ga za te namene odmerja katera koli primerljiva evropska država.

DEMILITARIZACIJA SLOVENIJE

Na vprašanje, ali se SDZ, katere član je Janša, odmika od skupne usmeritve Demosa k demilitarizaciji Sloveniji in piker opomin iz mlajših ženskih vrst, da je bil nekoč tudi sam mirovnik, je Janša odgovoril, da je mirovnik še vedno, ni pa utopični pacifist in da se pač zaveda, da se ni mogoče hitro enostransko razorožiti. Sodi, da 10.000 podpisnikov Deklaracije za mir – toliko je bilo namreč doslej zbranih podpisov – ni ravno veliko. »Moje osebno stališče je dolgoročno«, je dejal, »demilitarizacija ni le to, da se znebimo orožja in to čim prej. Vzroki za vojno niso v orožju, so v medčloveških odnosih, orožje je le njihova posledica. Proces demilitarizacije torej ne more teči le enostransko, pač pa množično. Glede na to, da je poprečna starost mož v teritorialni obrambi preko 30 let, ga tudi skrbi, da bi z drastičnim omejevanjem sredstev za domačo vojsko v njej v letu, dveh ne imeli več telesno najspodobnejših, tistih, starih med 20 in 25 let. Pričakuje pa, da bo prehodno obdobje, ko si še ne moremo privoščiti, da bi bili povsem demilitarizirani, trajalo vsaj nekaj let.

Ob pogovoru o demilitarizaciji je Grosupeljčane spodbudil, naj pripravijo srečanje posebej na to temo in da se ga bo rad udeležil.

SOSEDI IN ZDA

Udeleženci pogovora z Janezom Janšo je tudi zanimalo, ali so sklenjeni kakšni otipljivi dogovori o pomoči s Hrvaško in ali bi nam morebiti ZDA pomagale, če bi nas napadla JLA. Janša je potrdil, da je Hrvaška sicer objektivna zaveznica Slovenije v procesu razdruževanja, ni pa nobenih posebnih medsebojnih vojaških sporazumov. Vsekakor bo v zakonu o obrambi in zaščiti v Sloveniji zapisano, je poudaril, da teritorialna obramba deluje samo na ozemlju Slovenije. Tudi z ZDA seveda ni nikakršnih dogovorov o pomoči, ZDA izražajo le svoja politična stališča, v katerih odločno nasprotujejo uporabi sile v razreševanju mednarodnih sporov. (bp)

Janez Janša na vaji slovenske teritorialne obrambe Premik 91 marca letos. (Foto: Srđan Živulović)

IZ TONETOVE TORBE

Dolenjski narod ne bo propadel

Spet je mesec naokoli, spet smo malo starejši, predrage gospe in gospodje. Ste bili letos kaj bolj pobožni? Spodobilo bi se namreč, saj smo letos prvič svobodni praznovali Veliko noč. Le da je naša nova oblast naredila kiks. Za tak velik praznik bi se bilo potrebno malo potegniti, pravi moj prijatelj Fonzi, ki je en teden stradal po vseh zapovedanih predpisih in se šparal za velikonočno požrtijo. Sedaj pa prenažrt bolan leži. Bil je prepričan, da bo dela prost dan pa se je uštel. Tako je besen, da se je odločil, da bo na prvih volitvah zopet volil one druge. Za svoje praznike so dali vsaj prosto, če drugega ne. In kar je najvažnejše, gostilne so bile odprte.

Tam pa, v gostilnah kajpada, v teh dneh razpravljajo v glavnem o naši, slovenski vojski. Tako kot zadnjič, ko nas je v Grosupljem menda obiskal minister za obrambo. Ljudje je najbolj zanimalo, kaj bo z našimi soldati, še posebej tiste, katerih sinovi so prav zdaj v vojski. Ja, ljudje so pa res čudni, kaj drugega pa naj bi bilo z njimi, kot da močno stražijo našo domovino. Enega zadrega Dolenjca je zanimalo in je v kleni dolenjščini vprašal gospoda ministra, če se strinja, da so Dolenjci še posebej primerni za kaplarje in oficije. Dejal je še, da je prepričan, da so ponosni in da bodo odločno branili svojo domovino (če druge ne pa dolenjsko). Pa ga je minister strašno razočaral, ko je ugotovil, da po analizah sodeč Dolenjci niso nič posebnega.

Fonzi je v gostilni zadevo takoj komentiral. Je dejal, da misli, da ima minister skrivljene podatke o Dolenjcih. Vse to pa je delo skrivnega sovražnika in zavajanja ljudi. Res je, da so Dolenjčki zadnjo vojno izgubili, kar je kaj slaba referenca, samo časi se spreminjajo. Demokracija bo poskrbela, da bo vse zloženo na svoje mesto in se bo videla prava resnica.

Seveda je Fonzi v gostilni v hipu povzročil pretep, ki je samo potrdil, da so Dolenjci zares bojevit in odločen narod in da tudi Kmecl v svojih bukvah o Dolenjcih laže. Dolenjci so pravi »kerlci« in se kot narod lahko uvrstijo nekam med Žide in Irce. S tem, da so večji Židje od Židov in večji pijančki od Ircev. Če Žida vrže skozi vrata, nerad odide in še pol ure grozi pred vrati, Dolenjec pa ti takoj skozi okno nazaj zleze. Sicer pa, dolenjski narod, dokler bo kaj pijače, ne bo propadel.

Fonzi sploh predlaga, da bi se Dolenjci odcepili od drugih. Predlagal bo Demosu, da sproži uradno pobudo v skupščini. Pravi, da so vse šanse za samostojnost Dolenjske. Tako ali tako Dolenjce samo izkoriščajo. »Zmerjajo nas z južnjaki, v resnici pa nas ropajo,« pravi Fonzi. »Samo pogledjte, kakšne kolone vozil se zgrinjajo vsako nedeljo v Ljubljano. Na prikolicah pa enkrat krompir, drugič flaškoni cvička, tretjič šnops, pa zelje, butare, drva, ki jih zamenjujejo za stare šporgete, dotrajane hladilnike, bojlerje in tako naprej.«

Dolenjke pa so znane kot dobri gospodarji. Marsikateri moški bi škripnil in familija bi tenko piskala, če ne bi bile odločne in pobrale dedcem denar in ga pametno obračale. Če niso pridni, ne dobijo jest, ponoči pa so, če je treba, tudi kaznovani. Saj one tako ali tako niso prikrajšane. Zase že poskrbijo, sicer pa jih tako ni mnogo poročenih iz ljubezni, ampak bolj zaradi »dobre taktike«.

Kako pa morajo ravnati z dedci, jih že mlade naučijo mame. Če jih slučajno peče vest pa, pobožne kot so, hitro po odvezo v cerkev, kjer jih je mogoče videti, kako pobožno zavijajo oči in glasno drdrajo rožni venec, kot bi jih kdo navil. Tako je tudi prav, v življenju se je treba znajti in tu so Dolenjke v prednosti pred drugimi Slovenkami. To je zelo dobro in zdravo tudi za našo bodočo državo. Fonzi pravi, da bi bilo dobro, da se, v skladu z novimi težnjami in pobudami stimulira rojevanje, tako da bi se rodilo čimveč novih močnih, bojaželnih Dolenjčkov in zvitih ter pobožnih Dolenjčic.

Ko smo že pri naši vojski, sem se spomnil na vic, ki mi ga je zadnjič prinesel Fonzi iz gostilne. Strumen dolenjski oficir je komandiral: »An za drugem se u vrsta pašliht!« Može se postavijo v vrsto, oficir pošlil in pogleda ter zarobanti: »Tud za tistga vela, k ma rdeča kapa!« Tedaj pa se iz vrste zasliši: »Gospod oficir, tisto je pa hidrant.«

»Me nč ne briga, kamanda je kamanda, za use vela, tud za intelektualce.«

No, pa smo spet pri gostilni. Tam se vse dogaja. Glavno mesto Grosuplje-city še vedno stoji, mi gremo pa v life (bife), kot pravi Marko Crnkovič.

Bog vas živi, Dolenjci!

vaš TONE TORBAR

JANŠA NEFORMALNO

Najbolj me jezi neumnost

– Domačin ste, gospod Janša, rojen Grosupeljčan, tega tudi vaša govorica ne skriva. Se kolegi v Ljubljani kdaj pošaljijo na račun vašega dialekta?

»Včasih je bilo to bolj pogosto, zdaj mi tudi dialekt redkeje uide. Ali pa so se me kolegi navadili...«

– Ste navezani na svoj kraj, tako imenovani lokalpatriot?

»V normalnih mejah! Mogoče je pa do neke mere res bolj značilno za Dolenjce, da smo zavezani na svojo »faro«. Čeprav bi to težko posplošili. Slovenija je vsa pravzaprav majhna. V desetletjih po vojni se je razvilo malomeščanstvo, vsi so hoteli biti samo iz velikih mest... zdaj spet prihaja v modo domači kraj.«

– So vas burni dogodki, ki so zadnja leta preoblikovali vaše življenje, kaj spremenili?

»Nemogoče je ostati nedotaknjen. Vendar nisem spremenil identitete in pogledov na življenje.«

– Kakšni so ti pogledi na življenje?

»Na življenje gledam tudi kot na določen fair play, pošteno igro, ki jo mora sprejeti vsak posameznik, če hoče živeti v družbi z drugimi.«

– Kakšen kompas vas vodi?

»Da držiš besedo, ne spreminjaš danih obljub po vetru in poskušaš biti dosleden.«

– Zdaj vas vsi ogovarjajo z »gospod minister«. Vam ugaja ta naziv, ta poudarjeni odmik od ljudi, ki ga prinaša položaj?

»Včasih me celo moti. Rajši imam bolj pristne odnose. Čeprav ravno na javnih tribunah srečujem še mnogo ljudi, ki me jemljejo prav po domače.«

– Jim tega ne zamerite?

»Ne, včasih mi je. Ko nekdo postane član vlade, ni postal nič več od drugih... v našem primeru še sploh ne, to je le dodatno breme.«

– Ste strpen človek?

»Mislim, da sem. Določene reči me vendarle spravijo iz tira, čeprav je takih situacij vse manj.«

– In kaj je tisto, kar vas najbolj spravi iz tira, če ni skrivnost?

»Elementarna človeška neumnost, neposredno prenešana v politiko, kjer lahko povzroči mnogo škode in neposrednih konfliktov, ki nas v končni posledici odvrta od napredovanja!«

BOGI PRETNAR